

บทที่ 8

การช่วยเหลือผู้ประสบภัย

* อาจารย์พงศ์กฤษณ์ เสนีวงศ์

ในการช่วยเหลือผู้ประสบภัยนั้นจะต้องดำเนินการช่วยเหลือทั้งในระยะสั้นและระยะยาว เพื่อการดำรงชีวิตอยู่อย่างปกติของผู้ประสบภัย และช่วยให้ผู้ประสบภัยบรรเทาความเดือดร้อนเฉพาะหน้าลง ให้สามารถดำรงชีวิตตามปกติ ดังนั้นจึงต้องดำเนินการช่วยเหลือผู้ประสบภัย และฟื้นฟูบูรณะสิ่งสาธารณูปโภคให้กลับคืนสู่สภาพปกติโดยเร็วที่สุด

สรุปสาระสำคัญของพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ.2550

พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 124 ตอนที่ 52 ก วันที่ 7 กันยายน 2550 โดยมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 6 พฤศจิกายน 2550 เป็นต้นไป (มาตรา 2 กำหนดให้พระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหกสิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป) มีสาระสำคัญ ดังนี้

1. ขอบเขต (มาตรา 3)

พระราชบัญญัตินี้มีขอบเขตการดำเนินการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยครอบคลุมเรื่องอุบัติภัยและอัคคีภัยด้วย โดยยกเลิกพระราชบัญญัติป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน พ.ศ.2522 และพระราชบัญญัติป้องกันและระงับอัคคีภัย พ.ศ.2542

2. คำนิยาม (มาตรา 4)

“สาธารณภัย” หมายความว่า อัคคีภัย วัตภัย อุทกภัย ภัยแล้ง โรคระบาดในมนุษย์ โรคระบาดสัตว์ โรคระบาดสัตว์น้ำ การระบาดของศัตรูพืช ตลอดจนภัยอื่น ๆ อันมีผลกระทบต่อสาธารณสุข ไม่ว่าจะเกิดจากธรรมชาติ มีผู้ทำให้เกิดขึ้น อุบัติเหตุหรือเหตุอื่นใด ซึ่งก่อให้เกิดอันตรายแก่ชีวิต ร่างกายของประชาชน หรือความเสียหายแก่ทรัพย์สินของประชาชน หรือของรัฐ และให้หมายความรวมถึงภัยทางอากาศ และการก่อวินาศกรรมด้วย

“ภัยทางอากาศ” หมายความว่า ภัยอันเกิดจากการโจมตีทางอากาศ-

“การก่อวินาศกรรม” หมายความว่า การกระทำใด ๆ อันเป็นการมุ่งทำลายทรัพย์สินของประชาชนหรือของรัฐ หรือสิ่งอันเป็นสาธารณูปโภค หรือการรบกวน ขัดขวางหน่วงเหนี่ยวระบบการปฏิบัติงานใด ๆ ตลอดจนการประทุษร้ายต่อบุคคลอันเป็นการก่อให้เกิดความปั่นป่วนทางการเมืองการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยมุ่งหมายที่จะก่อให้เกิดความเสียหายต่อความมั่นคงของรัฐ

“องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งพื้นที่” หมายความว่า องค์กรการบริหารส่วนตำบล เทศบาล เมืองพัทยา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นที่มีกฎหมายจัดตั้ง แต่ไม่หมายความรวมถึงองค์กรบริหารส่วนจังหวัด และกรุงเทพมหานคร

3. คณะกรรมการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ (กปภ.ช.)

3.1 องค์กรประกอบ (มาตรา 6) ประกอบด้วยกรรมการทั้งหมด 23 คน โดยมี

- นายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรีซึ่งนายกรัฐมนตรีมอบหมาย เป็นประธานกรรมการ
- รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เป็นรองประธานกรรมการคนที่หนึ่ง
- ปลัดกระทรวงมหาดไทย เป็นรองประธานกรรมการคนที่สอง
- อธิบดีกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เป็นกรรมการและเลขานุการ
- ข้าราชการในกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจำนวนไม่เกินสองคน เป็นผู้ช่วยเลขานุการ

3.2 อำนาจหน้าที่ (มาตรา 7)

- กำหนดนโยบายในการจัดทำแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ
- พิจารณาให้ความเห็นชอบแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติก่อนเสนอคณะรัฐมนตรี

- บูรณาการพัฒนาระบบการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยระหว่างหน่วยงาน ของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องให้มีประสิทธิภาพ

- ให้คำแนะนำ ปรีกษาและสนับสนุนการปฏิบัติหน้าที่ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

- วางระเบียบเกี่ยวกับค่าตอบแทน ค่าทดแทน และค่าใช้จ่ายในการดำเนินการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย โดยความเห็นชอบของกระทรวงการคลัง

- ปฏิบัติการอื่นใดตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายอื่น หรือตามที่คณะรัฐมนตรีมอบหมาย

4. หน่วยงานกลางของรัฐในการดำเนินการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (มาตรา 11)

ให้กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเป็นหน่วยงานกลางของรัฐในการดำเนินการเกี่ยวกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของประเทศ มีอำนาจหน้าที่

- จัดทำแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติเสนอ กปภ.ช. เพื่อขออนุมัติต่อคณะรัฐมนตรี

- จัดให้มีการศึกษาวิจัยเพื่อหามาตรการในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยให้มีประสิทธิภาพ

- ปฏิบัติการ ประสานการปฏิบัติ ให้การสนับสนุน และช่วยเหลือหน่วยงานของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานภาคเอกชน ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และให้การสงเคราะห์เบื้องต้นแก่ผู้ประสบภัย ผู้ได้รับภัยอันตราย หรือผู้ได้รับความเสียหายจากสาธารณภัย

- แนะนำ ให้คำปรึกษา และอบรมเกี่ยวกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแก่หน่วยงานของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานภาคเอกชน

- ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินการตามแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในแต่ละระดับ

และเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ กรมจะจัดให้มีศูนย์ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขึ้นในบางจังหวัดตามความจำเป็นเพื่อปฏิบัติงานในจังหวัดนั้น และจังหวัดใกล้เคียง และจะให้ มีสำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดขึ้น เพื่อกำกับดูแล

และสนับสนุนการปฏิบัติการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัด หรือตามที่
ผู้อำนวยการจังหวัดมอบหมายก็ได้ (มาตรา 11) โดยให้ศูนย์ป้องกันและบรรเทาสาธารณ
ภัยเขตเดิมเป็นศูนย์ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยตาม พ.ร.บ.นี้ (มาตรา 57)

5. แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กำหนดให้มีการจัดทำแผน 3
ระดับ ดังนี้

5.1 แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ โดยกรมป้องกัน
และบรรเทาสาธารณภัยจัดทำร่วมกับหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง ตัวแทนองค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละประเภท และหน่วยงานภาคเอกชน โดยต้องมีสาระสำคัญ
ตามที่กำหนด เช่น

- แนวทางมาตรการ งบประมาณ ในการดำเนินการป้องกันและ
บรรเทา สาธารณภัยอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง และแนวทาง วิธีการในการให้ความ
ช่วยเหลือและบรรเทาความเดือดร้อนของรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่
รับผิดชอบ

- แนวทางในการเตรียมความพร้อมด้านบุคลากร อุปกรณ์ และ
เครื่องมือเครื่องใช้ และจัดระบบการปฏิบัติการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย รวมถึง
การฝึกอบรม และประชาชน

- แนวทางในการซ่อมแซม บำรุง และฟื้นฟู

แล้วนำเสนอแผนขอความเห็นชอบจากคณะกรรมการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
แห่งชาติ และขออนุมัติคณะรัฐมนตรี เพื่อให้หน่วยงานของรัฐและองค์กรปกครองส่วน
ท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องปฏิบัติ (มาตรา 11 และมาตรา 12)

5.2 แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด จัดทำโดย
คณะกรรมการซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน โดยผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้ลงนาม
ประกาศใช้ ซึ่งแผนดังกล่าว ต้องสอดคล้องกับแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
แห่งชาติ และมีสาระสำคัญอื่น ดังต่อไปนี้ (มาตรา 16 และมาตรา 17)

- การจัดตั้งศูนย์อำนาจการเฉพาะกิจเมื่อเกิดสาธารณภัยขึ้น
โครงสร้าง และผู้มีอำนาจสั่งการด้านต่าง ๆ ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

- แผนและขั้นตอนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ และยานพาหนะ เพื่อใช้ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

- แผนและขั้นตอนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการจัดให้มีเครื่องหมาย สัญญาณ หรือสิ่งอื่นใด ในการแจ้งให้ประชาชนได้ทราบถึงการเกิดหรือจะเกิดสาธารณภัย

- แผนปฏิบัติการในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

- แผนการประสานงานกับองค์การสาธารณสุข

5.3 แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกรุงเทพมหานคร จัดทำ

โดยคณะกรรมการซึ่งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครเป็นประธาน โดยผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครเป็น ผู้ลงนามประกาศใช้ ซึ่งแผนดังกล่าวต้องสอดคล้องกับแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ และมีสาระสำคัญอื่น ดังต่อไปนี้ (มาตรา 33 และ 34)

- การจัดตั้งศูนย์อำนวยการเฉพาะกิจเมื่อเกิดสาธารณภัยขึ้น โครงสร้าง และผู้มีอำนาจสั่งการด้านต่าง ๆ ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

- แผนและขั้นตอนในการจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ และยานพาหนะ เพื่อใช้ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

- แผนและขั้นตอนในการจัดให้มีเครื่องหมายสัญญาณ หรือสิ่งอื่นใด ในการแจ้งให้ประชาชนได้ทราบถึงการเกิดหรือจะเกิดสาธารณภัย

- แผนปฏิบัติการในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตกรุงเทพมหานคร

- แผนการประสานงานกับองค์การสาธารณสุขในเขตกรุงเทพมหานคร

ให้หน่วยงานหรือบุคคลที่มีหน้าที่จัดทำแผนตามพระราชบัญญัตินี้ จัดทำแผนให้แล้วเสร็จภายในสองปีนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ โดยระหว่างที่ยังจัดทำแผนไม่แล้วเสร็จให้ดำเนินการตามแผนที่ใช้บังคับอยู่ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ (มาตรา 56)

6. การบัญชาการ กำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของบุคคลดังต่อไปนี้

6.1 นายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรีที่คณะรัฐมนตรีมอบหมาย (มาตรา 31 กรณีเกิด สาธารณภัยร้ายแรงอย่างยิ่ง)

6.2 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เป็นผู้บัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ มีอำนาจควบคุมและกำกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยทั่วราชอาณาจักรให้เป็นไปตามแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และมีอำนาจบังคับบัญชาและสั่งการผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ ผู้ช่วยผู้อำนวยการ เจ้าพนักงาน และอาสาสมัครได้ทั่วราชอาณาจักร(มาตรา 13)

6.3 ปลัดกระทรวงมหาดไทย เป็นรองผู้บัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ มีหน้าที่ช่วยเหลือผู้บัญชาการในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และปฏิบัติหน้าที่ตามที่ผู้บัญชาการมอบหมาย โดยให้มีอำนาจบังคับบัญชาและสั่งการรองจากผู้บัญชาการ (มาตรา 13)

7. การปฏิบัติ เป็นอำนาจหน้าที่ของผู้อำนวยการ เจ้าพนักงานและอาสาสมัครในเขตพื้นที่รับผิดชอบ ดังนี้

7.1 อธิบดีกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เป็นผู้อำนวยการกลาง มีหน้าที่ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยทั่วราชอาณาจักร (มาตรา 14)

7.2 ผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นผู้อำนวยการจังหวัด รับผิดชอบในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตจังหวัด (มาตรา 15)

7.3 นายกองค้การบริหารส่วนจังหวัด เป็นรองผู้อำนวยการจังหวัด มีหน้าที่ช่วยเหลือผู้อำนวยการจังหวัดในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (มาตรา 18)

7.4 นายอำเภอ (รวมปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ) เป็นผู้อำนวยการอำเภอ รับผิดชอบและปฏิบัติหน้าที่ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตอำเภอ (มาตรา 4 ประกอบกับมาตรา 19)

7.5 ผู้บริหารท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งพื้นที่ (นายกองค์การบริหารส่วนตำบล นายกเทศมนตรี นายกเมืองพัทยา และหัวหน้าผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งพื้นที่อื่นที่มีกฎหมายจัดตั้ง) เป็นผู้อำนวยการท้องถิ่น มีหน้าที่ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตท้องถิ่นของตน และมีหน้าที่ช่วยเหลือ

ผู้อำนวยการจังหวัด และผู้อำนวยการอำเภอตามที่ได้รับมอบหมาย (มาตรา 4 ประกอบกับมาตรา 20)

7.6 ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร เป็นผู้อำนวยการกรุงเทพมหานคร รับผิดชอบในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตกรุงเทพมหานคร (มาตรา 32)

7.7 ปลัดกรุงเทพมหานครเป็นรองผู้อำนวยการกรุงเทพมหานคร มีหน้าที่ช่วยเหลือผู้อำนวยการกรุงเทพมหานครในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย โดยจะมอบหมายรองปลัดกรุงเทพมหานครเป็นผู้ช่วยปฏิบัติด้วยก็ได้ (มาตรา 35)

7.8 ผู้อำนวยการเขตในแต่ละเขตของกรุงเทพมหานคร เป็นผู้ช่วยผู้อำนวยการกรุงเทพมหานคร รับผิดชอบในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขต รับผิดชอบ และมีหน้าที่ช่วยเหลือผู้อำนวยการกรุงเทพมหานครตามที่ได้รับมอบหมาย (มาตรา 36 และมาตรา 37)

7.9 เจ้าพนักงาน ให้ผู้อำนวยการมีอำนาจแต่งตั้งเจ้าพนักงานเพื่อปฏิบัติหน้าที่ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตรับผิดชอบ โดยหลักเกณฑ์การแต่งตั้งและการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานให้เป็นไปตามระเบียบของกระทรวงมหาดไทย (มาตรา 39)

7.10 อาสาสมัคร ให้ผู้อำนวยการจัดให้มีอาสาสมัครในพื้นที่ที่ รับผิดชอบ เพื่อช่วยเหลือเจ้าพนักงานในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ผู้อำนวยการมอบหมาย และตามที่กำหนดในระเบียบของ กระทรวงมหาดไทย (มาตรา 41)

7.11 องค์การสาธารณกุศลหรือบุคคลที่มาช่วยเหลือการปฏิบัติหน้าที่ ของเจ้าพนักงานในระหว่างเกิดสาธารณภัย สามารถช่วยเหลือหรือบรรเทาสาธารณภัยได้ ตามที่ผู้อำนวยการหรือเจ้าพนักงานที่ได้รับมอบหมายได้มอบหมายภารกิจให้ (มาตรา 42)

8. การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

8.1 เมื่อเกิดหรือคาดว่าจะเกิดสาธารณภัยขึ้นในเขตขององค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นแห่งพื้นที่ใด ให้เป็นหน้าที่ของผู้อำนวยการท้องถิ่นขององค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นแห่งพื้นที่นั้น โดยผู้อำนวยการอำเภอ และผู้อำนวยการจังหวัดมีอำนาจ

หน้าที่เช่นเดียวกับผู้อำนวยการท้องถิ่นในเขตอำเภอพื้นที่ของตน และในเขตจังหวัด แล้วแต่กรณี (มาตรา 21 และมาตรา 22)

8.2 กรณีที่พื้นที่ที่เกิดหรือจะเกิดสาธารณภัยอยู่ในความรับผิดชอบของผู้อำนวยการท้องถิ่นหลายคน ผู้อำนวยการท้องถิ่นคนหนึ่งคนใดจะใช้อำนาจหรือปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา 21 ไปพลางก่อนก็ได้ แล้วให้แจ้งผู้อำนวยการท้องถิ่นอื่นทราบโดยเร็ว และกรณีผู้อำนวยการท้องถิ่นมีความจำเป็นต้องได้รับความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือหน่วยงานของรัฐที่อยู่นอกเขตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งพื้นที่ของตน ให้แจ้งให้ผู้อำนวยการอำเภอ หรือผู้อำนวยการจังหวัด แล้วแต่กรณีเพื่อสั่งการ โดยเร็วต่อไป (มาตรา 22)

8.3 ผู้อำนวยการในเขตพื้นที่ที่ติดต่อกันหรือใกล้เคียงมีหน้าที่สนับสนุนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแก่ผู้อำนวยการซึ่งรับผิดชอบในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยที่เกิดขึ้นนั้น (มาตรา 23)

8.4 เมื่อเกิดสาธารณภัยขึ้น เจ้าพนักงานที่ประสบเหตุมีหน้าที่ต้องเข้าดำเนินการเบื้องต้นเพื่อระงับภัยนั้น แล้วรีบรายงานให้ผู้อำนวยการท้องถิ่นเพื่อสั่งการต่อไป และในกรณีจำเป็น

เจ้าพนักงานมีอำนาจดำเนินการใดเพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองชีวิตหรือป้องกันอันตรายที่จะเกิดแก่บุคคลได้ (มาตรา 24)

8.5 กรณีเจ้าพนักงานจำเป็นต้องเข้าไปในอาคารหรือสถานที่ที่อยู่ใกล้เคียงกับบริเวณที่เกิดสาธารณภัยเพื่อทำการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ให้กระทำได้ต่อเมื่อได้รับอนุญาตจากเจ้าของหรือผู้ครอบครองอาคารหรือสถานที่แล้ว เว้นแต่ไม่มีเจ้าของหรือผู้ครอบครองอยู่ในเวลานั้น หรือเมื่อมีผู้อำนวยการอยู่ด้วย และหากทรัพย์สินนั้นเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดสาธารณภัยได้ง่าย ให้เจ้าพนักงานมีอำนาจสั่งให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองขนย้ายทรัพย์สินนั้นออกจากอาคารหรือสถานที่ดังกล่าวได้ หากเจ้าของหรือผู้ครอบครองไม่ปฏิบัติตาม เจ้าพนักงานมีอำนาจขนย้ายทรัพย์สินนั้นได้ตามความจำเป็นแก่การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย โดยเจ้าพนักงานไม่ต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายอันเกิดจากการกระทำดังกล่าว (มาตรา 26)

8.6 ให้ผู้อำนวยการในเขตพื้นที่ที่รับผิดชอบสำรวจความเสียหายจากสาธารณภัยที่เกิดขึ้นและทำบัญชีรายชื่อผู้ประสบภัยและทรัพย์สินที่เสียหายไว้เป็นหลักฐาน

พร้อมทั้งออกหนังสือรับรองให้ผู้ประสบภัยไว้เป็นหลักฐานในการรับการสงเคราะห์ และฟื้นฟู (มาตรา 30)

8.7 ความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานในพื้นที่กับหน่วยทหารในการบริหารจัดการ สาธารณภัย (มาตรา 46) กำหนดให้หน่วยทหารเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่ขั้นตอนการจัดทำแผน และกรณีเกิดสาธารณภัยขึ้น หากต้องมีหน่วยทหารเข้าร่วมดำเนินการ กำหนดให้ต้องจัดทำเป็นบันทึกข้อตกลงร่วมกันระหว่างผู้ว่าราชการจังหวัด ในฐานะผู้อำนวยการจังหวัด หรือผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ในฐานะผู้อำนวยการกรุงเทพมหานคร กับผู้บัญชาทหารในเขตพื้นที่ที่เกี่ยวข้อง เว้นแต่เป็นกรณีการสั่งการของนายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรีที่คณะรัฐมนตรีมอบหมาย

9. การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตกรุงเทพมหานคร

ในกรณีที่มีความจำเป็นที่จะต้องได้รับความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ใดหรือหน่วยงานของรัฐใดในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยที่เกิดขึ้นในเขตกรุงเทพมหานคร ให้ผู้อำนวยการกรุงเทพมหานครแจ้งให้เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นหรือหน่วยงานของรัฐนั้นทราบ และเมื่อเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นหรือหน่วยงานของรัฐนั้นแล้วแต่กรณีได้รับแจ้งแล้ว ให้เป็นหน้าที่ที่จะต้องดำเนินการให้ความช่วยเหลือในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยที่เกิดขึ้นในเขตกรุงเทพมหานครตามที่ได้รับแจ้งโดยเร็ว (มาตรา 38)

2. หน่วยงานสนับสนุน ได้แก่

2.1 กระทรวงกลาโหม เป็นหน่วยงานสนับสนุนและให้ความช่วยเหลือ

2.2 หน่วยงานภาคเอกชน เป็นหน่วยงานสนับสนุนมีหน้าที่ปฏิบัติงาน

ร่วมกับกองอำนาจการ

ป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนทุกระดับ

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าทุกส่วนราชการและหน่วยงานภาคเอกชนมีบทบาทและภารกิจในการช่วยเหลือ

ผู้ประสบภัยตามที่กฎหมายกำหนด โดยเฉพาะในการสงเคราะห์ช่วยเหลือผู้ประสบภัย

นั้นมีหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชนที่เข้าไปดำเนินการช่วยเหลืออยู่เป็นประจำ

นักเรียนอาจจะคุ้นเคยและรู้จักชื่อหน่วยงานเหล่านั้นอยู่บ้างแล้ว เช่น กรม

ประชาสงเคราะห์ สภากาชาดไทย มูลนิธิราชประชานุเคราะห์ มูลนิธิป่อเต็กตึ๊งและ
มูลนิธิร่วมกตัญญู เป็นต้น ซึ่งจะได้นำกล่าวถึงภารกิจและการสงเคราะห์ช่วยเหลือ
ผู้ประสบภัยของหน่วยงานเหล่านั้นต่อไป

งานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย มีหน่วยงานที่รับผิดชอบในการช่วยเหลือ
ผู้ประสบภัย ดังนี้

1. กรม ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยมีหน้าที่รับผิดชอบในการช่วยเหลือ
ราษฎรซึ่งประสบภัยต่าง ๆ ทั่วประเทศ เช่น ประสบอัคคีภัย วาตภัย อุทกภัย ขาดแคลน
ข้าว ขาดแคลนน้ำ ประสบอากาศหนาวจัดราษฎรที่ยากจนช่วยตนเองไม่ได้ราษฎร
ประสบความเดือดร้อนในเหตุเฉพาะหน้า ราษฎรประสบภัยจากผลกระทบทางการเมือง
ภายในและภายนอกประเทศคนไทยที่ตกทุกข์ได้ยากในต่างประเทศ ตลอดจนผู้ประสบ
สาธารณภัย

อื่น ๆ ที่จำเป็นต้องได้รับการสงเคราะห์ช่วยเหลือเฉพาะหน้า และประสานงานกับส่วน
ราชการและภาคเอกชน

ทั้งในและนอกประเทศ เพื่อการสงเคราะห์ช่วยเหลือราษฎรผู้ประสบภัยอย่าง
กว้างขวางและทั่วถึงโดยเร็วที่สุด

2. ศูนย์ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยประจำภาค ซึ่งขณะนี้มีอยู่ทุกภาค เช่น
ภาคกลาง ที่กรุงเทพมหานคร ภาคเหนือที่จังหวัดเชียงราย ลำปาง พิชณุโลก
กำแพงเพชร ภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่จังหวัดขอนแก่น นครราชสีมา อุบลราชธานี
สกลนคร อุดรธานี ภาคกลางที่จังหวัดชัยนาท สุพรรณบุรี ปทุมธานี ภาคตะวันออก
ปราจีนบุรี และจันทบุรี ภาคใต้ตอนบนที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สุราษฎร์ธานี และ
ภาคใต้ตอนล่างที่จังหวัดสงขลา ภูเก็ต ซึ่งเป็นหน่วยงานที่จะให้การสนับสนุนจังหวัดต่าง
ๆ ในภูมิภาคนั้น ๆ ในการช่วยเหลือผู้ประสบภัย

3. เป็นหน่วยงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในส่วนภูมิภาค ซึ่งรับผิดชอบ
ภารกิจป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยรวมทั้งการช่วยเหลือผู้ประสบภัยด้วย

นอกจากนี้ ในการช่วยเหลือและฟื้นฟูผู้ประสบภัยในระยะยาวนั้นมีหน่วยงานของ
ทางราชการอีกหลายหน่วยที่เข้าไปดำเนินการช่วยเหลือ เช่น กรมโยธาธิการและผัง
เมือง กระทรวงมหาดไทย กรมอนามัย กระทรวง

สาธารณสุข และกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นต้น ซึ่งจะทำให้การช่วยเหลือในด้าน
สาธารณูปโภค เช่น

ซ่อมถนน ซ่อมสะพาน คูคลองแหล่งน้ำ แจกจ่ายพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ และแนะนำใน
การเพาะปลูกพืช ทั้งระยะสั้นระยะยาว เป็นต้น

หน่วยงานเอกชนมีบทบาทในปฏิบัติงานร่วมกับหน่วยงานของรัฐ เพื่อช่วยเหลือ
ผู้ประสบภัย เช่น

การกู้ภัย การช่วยชีวิต และการสงเคราะห์ช่วยเหลือในด้านเครื่องอุปโภคบริโภคต่าง ๆ

เนื่องจากในภาคเอกชนนั้นมีหน่วยงานมากมาย เช่น ในรูปของ
มูลนิธิ สมาคม สโมสร และชมรมต่าง ๆ ดังนั้น เพื่อให้การช่วยเหลือผู้ประสบภัยได้
อย่างทั่วถึงและไม่ให้เกิดการซ้ำซ้อนกัน ภาครัฐจึงได้เชิญหน่วยงานภาคเอกชนที่
ปฏิบัติงานให้การสงเคราะห์และช่วยเหลือผู้ประสบภัยมาทำแผนการปฏิบัติงานร่วมกัน
ขึ้น ซึ่งในปัจจุบันนี้ มีหน่วยงานภาคเอกชนร่วมทำแผนการปฏิบัติงานสงเคราะห์และ
ช่วยเหลือผู้ประสบภัย จำนวน

13 หน่วยงาน คือ

1. สภากาชาดไทย
2. สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์
3. มูลนิธิราชประชานุเคราะห์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
4. มูลนิธิส่งเสริมความสะอาดและสุขภาพนักเรียน ในพระบรมราชูปถัมภ์
5. มูลนิธิสงเคราะห์ครอบครัวทหารผ่านศึก ในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระศรีนคริ

นตรา บรมราชชนนี

6. มูลนิธิฮั่วเคี้ยวป้อเต็กเซียงตั้งหรือเรียกสั้น ๆ ว่ามูลนิธิป้อเต็กตั้ง
7. มูลนิธิร่วมกตัญญู
8. ยุวสมาคมไทย - ซิกซ์ ในความอุปถัมภ์ของสมาคมศรีครูสิงห์สภา
9. พุทธสัมพันธ์สมาคมแห่งประเทศไทย
10. สมาคมฮินดูสมาช
11. มูลนิธิ สหกิจคริสเตียนแห่งประเทศไทย
12. สภาสตรีแห่งชาติ ในพระบรมราชูปถัมภ์
13. สมาคมพุทธมามกสงเคราะห์การกุศลแห่งประเทศไทย

ในการช่วยเหลือสงเคราะห์ผู้ประสบภัยนั้น ให้พิจารณาช่วยเหลือเพื่อแก้ไขปัญหาตามความเหมาะสมและความจำเป็นของแต่ละรายโดยคำนึงถึงฐานะ และความจำเป็นที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ เพื่อให้ผู้ประสบภัยผ่อนคลายความเดือดร้อนเฉพาะหน้ามิใช่เป็นการชดใช้ความเสียหาย โดยจะพิจารณาให้การช่วยเหลือ ดังนี้

1. ประเภทการเงิน ช่วยเหลือเป็นเงินสด เพื่อเป็นค่าจัดการศพ ค่ารักษาพยาบาล เงินทุนการศึกษา

แก่บุตร ค่าเช่าที่พัก เงินยืมชีพ เงินสงเคราะห์ครอบครัว เป็นต้น

2. ประเภทสิ่งของ ช่วยเหลือเป็นสิ่งของ เช่น เสื้อผ้า วัสดุในการซ่อมหรือสร้างบ้านเครื่องมือประกอบอาชีพ ข้าวสาร อาหารแห้ง ผ้าห่มนอน เครื่องครัว เครื่องนอน และเครื่องใช้จำเป็น แก่ครอบครัว เป็นต้น

3. ประเภทบริการ ช่วยเหลือในการจัดเลี้ยงอาหารตามความจำเป็น จัดสร้างหรือดัดแปลงที่พักชั่วคราว สำหรับผู้ประสบภัย ซึ่งรวมทั้งการจัดให้มีไฟฟ้า น้ำบริโภคและใช้สอย ห้องน้ำ ห้องส้วม โรงครัว และสิ่งจำเป็นอื่น ๆ จัดส่งครอบครัวผู้ประสบภัยกลับภูมิลำเนาเดิม หรือส่งไปยังสถานที่สำหรับผู้อพยพ ส่งโรงพยาบาลหรือสถานสงเคราะห์แล้วแต่กรณีให้บริการหน่วยปฐมพยาบาลและหน่วยแพทย์เคลื่อนที่ จัดนักร้องสวดสวดสงเคราะห์หรือนักจิตวิทยาหรือเจ้าหน้าที่อื่น ๆ ออกไปเยี่ยมเยียนปลุกปลอบใจ ให้คำแนะนำปรึกษาติดต่อสอบถามปัญหาความเดือดร้อน เพื่อพิจารณาให้การช่วยเหลือเพิ่มเติม จนกว่าผู้ประสบภัยจะสามารถช่วยเหลือตนเองได้ต่อไป

การช่วยเหลือผู้ประสบภัยแต่ละประเภทนั้น จะแตกต่างกันออกไปบ้างตามความเหมาะสมและ

ความจำเป็นของแต่ละครอบครัว แต่อย่างไรก็ตามการช่วยเหลือจะอยู่ในพื้นฐานปัจจัย 4 คือ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค ซึ่งถือว่าเป็นปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีพ

ในการขอรับความช่วยเหลือเมื่อเกิดภัยพิบัติขึ้นนั้นจะต้องมีเอกสารอะไรบ้าง และจะไปขอรับการช่วยเหลือได้ที่ไหน เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง จะต้องจดจำเพื่อให้คำแนะนำแก่เพื่อนบ้านได้ดังนี้

ต้องมีเอกสารเพื่อแสดงความเป็นผู้ประสบภัย ได้แก่

1. หนังสือรับรองของเขต หรืออำเภอ หรือเทศบาลว่าเป็นผู้ประสบภัย
  2. ทะเบียนบ้าน หรือสำเนาทะเบียนบ้าน
  3. บัตรประจำตัวประชาชน หรือเอกสารอื่นที่แสดงตัว เช่น บัตรประจำตัวข้าราชการ หรือพนักงานรัฐวิสาหกิจ หรือใบขับขี่รถยนต์ เป็นต้น
- สำหรับสถานที่ที่จะไปขอรับการช่วยเหลือเบื้องต้นและระยะยาว ได้แก่
1. กองอำนวยการช่วยเหลือผู้ประสบภัย จะตั้งอยู่ใกล้เคียงกับบริเวณที่เกิดภัยนั้นเอง โดยจะมีหน่วยงานต่าง ๆ ไปร่วมให้การช่วยเหลือเบื้องต้น ณ จุดนี้
  2. กองอำนวยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนจังหวัด กองอำนวยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเขตพื้นที่ ศูนย์ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
  3. ศาลากลางจังหวัด สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด สำนักงานจังหวัด สำนักสาธารณสุขจังหวัด
  4. ที่ว่าการอำเภอ กองอำนวยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนอำเภอ
  5. สำนักงานบริหารส่วนท้องถิ่น เช่น เทศบาล กองอำนวยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบล
  6. ที่ตั้งมูลนิธิและสมาคมต่าง ๆ
  7. สภากาชาดไทย สำนักงานเหล่ากาชาดจังหวัด โรงพยาบาลและสถานีกาชาด
  8. สถานีอนามัย โรงพยาบาลของรัฐ สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ และจังหวัด
- หน่วยงานดังกล่าวพร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือตามอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานนั้น ๆ และให้คำแนะนำที่ถูกต้องเหมาะสมกับความจำเป็นของแต่ละครอบครัวต่อไป

* พงศ์กฤษณ์ เสนิงส์ นักวิจัยแห่งชาติ วิทยากรอิสระ

มือถือ 089-779-0811 โทร. 02-393-7213 โทรสาร 02-745-2315